SODBA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 10. julija 2008 *

V zadevi C-173/07,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ki ga je vložilo Oberlandesgericht Frankfurt am Main (Nemčija) z odločbo z dne 7. marca 2007, ki je prispela na Sodišče 2. aprila 2007, v postopku

Emirates Airlines – Direktion für Deutschland

proti

Diethru Schenklu,

SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi K. Lenaerts, predsednik senata, G. Arestis, sodnik, R. Silva de Lapuerta, sodnica, J. Malenovský (poročevalec) in T. von Danwitz, sodnika,

* Jezik postopka: nemščina.

generalna pravobranilka: E. Sharpston,
sodni tajnik: R. Grass

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, so jih predložili:

– za Emirates Airlines Direktion für Deutschland C. Leffers, odvetnica,

– za D. Schenkla M. Scheffels, odvetnik,

– za grško vlado M. Aspessos ter O. Patsopoulou in V. Karra, zastopniki,

– za francosko vlado G. de Bergues in A. Hare, zastopnika,

– za poljsko vlado E. Ośniecka-Tamecka, zastopnica,

– za švedsko vlado A. Falk, zastopnica,

– za Komisijo Evropskih skupnosti R. Vidal Puig in G. Braun, zastopnika,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 6. marca 2008,

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 3(1)(a) Uredbe (ES) št. 261/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. februarja 2004 o določitvi skupnih pravil glede odškodnine in pomoči potnikom v primerih zavrnitve vkrcanja, odpovedi ali velike zamude letov ter o razveljavitvi Uredbe (EGS) št. 295/91 (UL L 46, str. 1).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med letalsko družbo Emirates Airlines – Direktion für Deutschland (v nadaljevanju: Emirates) in D. Schenklom, ker je družba Emirates slednjemu zavrnila izplačilo odškodnine zaradi odpovedi leta ob povratku iz Manile (Filipini).

Pravni okvir

Mednarodni predpisi

3 Konvencija o poenotenju nekaterih pravil za mednarodni letalski prevoz (Montrealska konvencija), ki jo je sklenila Evropska skupnost, je bila odobrena s Sklepom Sveta 2001/539/ES z dne 5. aprila 2001 (UL L 194, str. 38, v nadaljevanju: Montrealska konvencija).

4 Namen te konvencije je zlasti zagotoviti varstvo interesov potrošnikov, ki uporabljajo mednarodni letalski prevoz in pravično odškodnino, ki temelji na načelu povrnitve v prejšnje stanje.

5 V členu 1(2) in (3) te konvencije je glede področja njene uporabe določeno:

„2. V tej konvenciji izraz mednarodni prevoz pomeni vsak prevoz, pri katerem sta po dogovoru med pogodbenicama kraj odhoda in namembni kraj ne glede na to, ali se prevoz ali pretovarjanje prekine ali ne, na ozemljih dveh držav pogodbenic ali na ozemlju ene države pogodbenice, če je dogovorjeni kraj za vmesni postanek na ozemlju druge države, tudi če ta država ni država pogodbenica. Prevoz med dvema točkama na ozemlju ene države pogodbenice brez dogovorjenega kraja vmesnega postanka na ozemlju druge države ni mednarodni prevoz v smislu te konvencije.

3. Prevoz, ki ga bo opravilo več prevoznikov drug za drugim, se v tej konvenciji šteje za enoten prevoz, če ga pogodbenice štejejo za en sam prevoz, ne glede na to, ali je

bil dogovorjen na podlagi ene same pogodbe ali več pogodb, in ostaja mednarodni prevoz, tudi če bo ena ali več pogodb v celoti izpolnjenih na ozemlju iste države.“

Skupnostna ureditev

6 V členu 2 Uredbe št. 261/2004 z naslovom „Opredelitve pojmov“ je določeno:

„V tej uredbi:

[…]

g) ‚rezervacija‘ pomeni dejstvo, da ima potnik vozovnico ali drugačen dokaz, ki navaja, da je letalski prevoznik ali organizator potovanja rezervacijo sprejel in registriral;

h) ‚končni namembni kraj‘ pomeni namembni kraj, naveden na vozovnici, ki je predložena pri prijavi na let, ali v primeru vmesnih letov za zvezo namembni kraj zadnjega leta; razpoložljivi nadomestni vmesni leti za zvezo se ne upoštevajo, če je spoštovan prvotno načrtovani čas prihoda;

[…]“

7 V členu 3 te uredbe z naslovom „Področje uporabe“ je določeno:

„1. Ta uredba se uporablja za:

a) potnike, ki odhajajo z letališča na ozemlju države članice, za katero se Pogodba [ES] uporablja;

b) potnike, ki odhajajo z letališča na ozemlju tretje države in so namenjeni na letališče na ozemlju države članice, za katero se Pogodba uporablja, razen če ti potniki prejmejo storitve ali odškodnino in pomoč v tej tretji državi, če je dejanski letalski prevoznik zadevnega leta iz Skupnosti.

[…]“

8 V členu 4 Uredbe št. 261/2004 z naslovom „Zavrnitev vkrcanja“ je določeno:

„1. Kadar dejanski letalski prevoznik utemeljeno pričakuje zavrnitev vkrcanja na letu, naj najprej pozove prostovoljce, da se odpovejo svojim rezervacijam v zameno za storitve pod pogoji, o katerih se dogovorita zadevni potnik in dejanski letalski prevoznik. Prostovoljcem se ponudi, poleg storitev iz tega odstavka, tudi pomoč v skladu s členom 8.

[…]“

9 V členu 5 Uredbe št. 261/2004 z naslovom „Odpoved leta“ je določeno:

„1. V primeru odpovedi leta:

[…]

c) imajo zadevni potniki pravico do odškodnine, ki jim jo mora plačati dejanski letalski prevoznik v skladu s členom 7 […]

[…]“

10 V členu 7 Uredbe št. 261/2004 z naslovom „Pravica do odškodnine“ je določeno:

„1. Pri sklicevanju na ta člen potniki prejmejo odškodnino v višini:

a) 250 eurov za lete do vključno 1500 kilometrov;

b) 400 eurov za vse lete znotraj Skupnosti nad 1500 kilometrov in za vse druge lete med 1500 in 3500 kilometri;

c) 600 eurov za lete, ki niso zajeti v točkah (a) ali (b).

Za določitev oddaljenosti, ki jo je treba upoštevati, se šteje zadnji kraj, na katerega bo potnik zaradi zavrnitve vkrcanja ali odpovedi leta prispel z zamudo glede na predvideni vozni red letov.

[…]“

11 V členu 8 Uredbe št. 261/2004 z naslovom „Pravica do povračila stroškov ali spremembe poti“ je določeno:

„1. Pri sklicevanju na ta člen se potnikom ponudi izbira med:

a) – povračilom stroškov v roku sedmih dni na način iz člena 7(3) v višini polne cene vozovnice, po kateri je bila kupljena, za tisti del ali tiste dele poti, ki niso bili opravljeni[,] in za tisti del ali tiste dele poti, ki so bili že opravljeni, če let ne služi več namenu glede na potnikov prvotni potovalni načrt, in v tem primeru skupaj s

– povratnim letom na izhodiščno mesto odhoda takoj, ko je mogoče;

b) spremembo poti pod primerljivimi pogoji prevoza na njihov končni namembni kraj takoj, ko je mogoče; ali

c) spremembo poti pod primerljivimi pogoji prevoza na njihov končni namembni kraj pozneje, ko potnikom ustreza, glede na razpoložljivost sedežev.

2. Odstavek 1(a) se uporablja tudi za potnike, katerih leti so del paketa, razen za pravico do povračila stroškov, kadar takšna pravica izhaja iz Direktive [Sveta] 90/314/EGS [z dne 13. junija 1990 o paketnem potovanju, organiziranih počitnicah in izletih (UL L 158, str. 59)].

[…]“

12 V okviru člena 17 Uredbe št. 261/2004 z naslovom „Poročilo“:

„Komisija predloži Evropskemu parlamentu in Svetu poročilo o uporabi in rezultatih te uredbe najpozneje do 1. januarja 2007, še zlasti glede:

[…]

– možnosti, da se področje uporabe te uredbe razširi na potnike, ki imajo pogodbo z letalskim prevoznikom Skupnosti ali rezervacijo za let, ki je del ‚paketnega poto-

vanja‘, iz Direktive 90/314/EGS in odhajajo z letališča tretje države na letališče države članice na letih, ki jih ne opravljajo letalski prevozniki Skupnosti,

[…]“

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

13 D. Schenkel je pri letalski družbi Emirates v Nemčiji rezerviral povratni let iz Düsseldorfa (Nemčija) čez Dubaj (Združeni arabski emirati) v Manilo.

14 Povratni let D. Schenkla iz Manile je bil rezerviran za 12. marec 2006. Ta let je bil odpovedan zaradi tehničnih težav. D. Schenkel je naposled odpotoval iz Manile 14. marca 2006 in isti dan prispel v Düsseldorf.

15 D. Schenkel je pri Amtsgericht Frankfurt am Main vložil tožbo proti Emirates za plačilo odškodnine v višini 600 EUR ob sklicevanju na člena 5(1)(c) in (7)(1)(c) Uredbe št. 261/2004.

16 Trdi, da je upravičen do odškodnine, ki je v teh določbah predvidena v primeru odpovedi leta. Poudaril je, da sta let tja in nazaj odvisna dela enega in istega leta. Ker je bil izhodiščni kraj tega leta Düsseldorf, je bil torej potnik, ki odhaja z letališča na ozemlju države članice Evropskih skupnosti, v smislu člena 3(1)(a) te uredbe.

17 Družba Emirates je zatrjevala, da je treba let tja in nazaj šteti za dva ločena leta. Poleg tega letalska družba Emirates nima licence, ki jo izda država članica v skladu s členom 2(c) Uredbe Sveta (EGS) št. 2407/92 z dne 23. julija 1992 o licenciranju letalskih prevoznikov (UL L 240, str. 1).

18 S tem da je trdila, da ni „letalski prevoznik Skupnosti“, kot je določeno v členu 3(1)(b) Uredbe št. 261/2004, je družba Emirates sklepala, da D. Schenklu ni dolžna plačati odškodnine za odpovedani let.

19 Amtsgericht Frankfurt am Main je ugodilo predlogu D. Schenkla. Družba Emirates se je pritožila pri Oberlandesgericht Frankfurt am Main.

20 Čeprav se Oberlandesgericht Frankfurt am Main nagiba k stališču, da je povratni let en in isti let v smislu Uredbe št. 261/2004, se sprašuje o utemeljenosti te razlage pojma let.

21 V teh okoliščinah je Oberlandesgericht Frankfurt am Main prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je treba določbe člena 3(1)(a) Uredbe […] št. 261/2004 […] razlagati tako, da ‚let‘ vključuje potovanje z letalom iz kraja odhoda v namembni kraj in nazaj vedno, kadar sta let tja in nazaj rezervirana istočasno?“

Vprašanje za predhodno odločanje

22 Predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba člen 3(1)(a) Uredbe št. 261/2004 razlagati tako, da se uporabi v primeru povratnega leta, v okviru katerega potniki, ki prvotno odletijo z letališča na ozemlju države članice, za katero veljajo določbe Pogodbe, priletijo na to letališče v okviru leta z odhodom z letališča v tretji državi. Predložitveno sodišče ravno tako sprašuje, ali okoliščina, da je povratni let predmet ene rezervacije, vpliva na razlago te določbe.

23 Ko je predložitveno sodišče postavilo to vprašanje, se je sklicevalo na pojma „let“ in „potovanje“, ki sta uporabljena v Uredbi št. 261/2004, in zdaj sprašuje, ali pojem let vključuje povratni let na potovanju z letalom.

24 Pojem let je ključnega pomena pri odgovoru na postavljeno vprašanje, čeprav se – ne glede na to, da se pojavi v nemški različici člena 3(1)(a) Uredbe št. 261/2004 – večina drugih jezikovnih različic iste določbe na to ne sklicuje oziroma uporabljajo izraz, ki izhaja iz besede „let“.

25 Kot ugotavlja tudi generalna pravobranilka v točki 8 sklepnih predlogov, so potniki, ki odhajajo z letališča na ozemlju države članice, zgolj potniki, ki se vkrcajo na letalo, ki odleti s tega letališča. To razhajanje med različnimi jezikovnimi različicami nima posledic za dejanski pomen, ki se ga pripiše zadevnim določbam, ki opredelijo področje uporabe te uredbe.

26 Zato je treba najprej razložiti pojem let.

27 Glede na to je treba ugotoviti, da člen 2 z naslovom „Opredelitve“ iz Uredbe št. 261/2004 tega pojma ne omenja. Poleg tega ni opredeljen v drugih členih te uredbe.

28 V teh okoliščinah je treba pojem let razlagati ob upoštevanju vseh določb Uredbe št. 261/2004 kot tudi cilja, ki ga slednja zasleduje.

29 Vendar je treba, preden se opravi to analizo, navesti, da je treba člen 3(1)(a) Uredbe št. 261/2004, na katerega se sklicuje predložitveno sodišče, brati v povezavi s točko b) istega člena 3(1).

30 Iz celega prvega odstavka izhaja, da se ta uredba uporabi v primerih, ko potniki uporabijo letalo, ki odhaja z letališča na ozemlju države članice (točka a)) ali z letališča na ozemlju tretje države in je namenjeno na letališče na ozemlju države članice, pod pogojem, da je dejanski prevoznik zadevnega leta iz Skupnosti (točka b)).

31 Iz tega izhaja, da se za primer, ko potniki odhajajo z letališča na ozemlju tretje države, ne bi štelo, da zanj velja člen 3(1)(a) Uredbe št. 261/2004 in da zato spada na področje uporabe uredbe samo pod pogojem, določenim v členu 3(1)(b), namreč da je dejanski letalski prevoznik zadevnega leta iz Skupnosti.

32 Glede razlage zadevnih določb te uredbe je treba najprej navesti, da se člen 8(2) Uredbe št. 261/2004 sklicuje na let, ki je del paketa, kar vključuje, da let ni popolnoma isto kot potovanje in da je lahko slednje sestavljeno iz več letov. Poleg tega se

prvi odstavek tega člena izrecno sklicuje na pojem „povratni let“, kar kaže na to, da se v okviru istega potovanja izvede tudi „let tja“.

33 Ta trditev je okrepljena s členom 2(h) Uredbe št. 261/2004, kjer je opredeljen „končni namembni kraj“ kot kraj, ki je naveden na vozovnici, ki je predložena pri prijavi na let, ali v primeru vmesnih letov za zvezo namembni kraj zadnjega leta.

34 Poleg tega člen 8(1) Uredbe št. 261/2004 razlikuje med krajem odhoda in namembni krajem in predvideva tudi dva različna kraja. Da se „let“ v smislu člena 3(1)(a) te uredbe šteje za povratni let, bi bilo treba namembni kraj šteti za kraj, ki je enak začetnemu kraju odhoda. V teh okoliščinah bi bila ta določba brezsmiselna.

35 Nazadnje, če bi „let“ v smislu člena 3(1)(a) Uredbe št. 261/2004 šteli za povratni let, bi se dejansko zmanjšala zaščita, ki jo je treba zagotoviti potnikom na podlagi te uredbe, kar bi bilo v nasprotju z njenim ciljem, ki je zagotavljanje visoke ravni zaščite potnikov (v tem smislu glej sodbo z dne 10. januarja 2006 v zadevi IATA in ELFAA, C-344/04, ZOdl., str. I-403, točka 69).

36 Poleg tega je v členih 4(1), 5(1) in 8(1) Uredbe št. 261/2004 predvidena odškodnina za različne vrste škode, ki lahko nastane v zvezi z letom, vendar ni predvideno, da bi lahko ena izmed takih vrst škode nastala večkrat na istem letu. V takem primeru potniki, ki prvotno odletijo z letališča na ozemlju države članice, ne morejo trditi, da so upravičeni do tovrstnega varstva več kot enkrat, če so utrpeli isto škodo tako na letu tja kot nazaj.

37 Po drugi strani bi razlaga člena 3(1)(a) Uredbe št. 261/2004 v smislu, da let vključuje povratni let, potnike prikrajšala v njihovih pravicah v primeru, ko leta z odhodom z letališča na ozemlju države članice ne opravi letalski prevoznik Skupnosti.

38 Glede na to potniki na takem letu, ko letalo prvotno odleti z letališča v tretji državi, ne bi mogli biti deležni varstva na podlagi Uredbe št. 261/2004. Nasprotno, potniki, ki potovanje začnejo z istim letom, bi bili lahko po drugi strani deležni takega varstva, kakor hitro bi se jih štelo za potnike, ki odhajajo z letališča na ozemlju države članice. Potnike istega leta, katerih varstvo z vidika posledic, ki iz njega izhajajo, mora biti identično, bi se torej obravnavalo drugače.

39 V skladu z ustaljeno sodno prakso načelo enakega obravnavanja ali prepovedi diskriminacije zahteva, naj se primerljivi položaji ne obravnavajo različno in naj se različni položaji ne obravnavajo enako, razen če je taka obravnava objektivno utemeljena (glej zgoraj navedeno sodbo z dne 10. januarja 2006 v zadevi IATA in ELFAA, C-344/04, ZOdl., točka 95, sodbo z dne 12. septembra 2006 v zadevi Eman in Sevinger, C-300/04, ZOdl., str. I-8055, točka 57, ter sodbo z dne 11. septembra 2007 v zadevi Lindorfer proti Svetu, C-277/04 P, ZOdl., str. I-6767, točka 63).

40 Ob upoštevanju vseh navedb je treba pojem „let“ v smislu Uredbe št. 261/2004 razlagati tako, da ga v bistvu sestavlja en zračni prevoz, ki je na določen način tudi „enota“ tega prevoza, ki ga izvede letalski prevoznik, ki določi svojo pot.

41 Nasprotno se pojem „potovanje“ nanaša na potnika, ki izbere svojo destinacijo in se tja odpravi z letalom na letu, ki ga izvede letalski prevoznik. Potovanje, ki je sestavljeno iz „poti tja“ in „vrnitve“, opredeljuje predvsem osebni in individualni cilj premestitve. Pojem „potovanje“, ki ga ni v besedilu člena 3(1)(a) Uredbe št. 261/2004, načeloma nima posledic za razlago slednjega.

42 V teh okoliščinah je treba preveriti, ali drugi zadevni pravni instrumenti lahko vplivajo na razlago pojma let. Zato je treba preučiti, ali je Montrealska konvencija, kot se zdi, da je ugotovilo predložitveno sodišče, odločilnega pomena. V slednji so določene obveznosti letalskih prevoznikov do potnikov, s katerimi so sklenili pogodbo o prevozu in določili podrobne pogoje, v skladu s katerimi lahko potniki dobijo individualno nadomestilo v obliki odškodnine za škodo, ki je posledica te zamude.

43 Res je, da je Montrealska konvencija sestavni del pravnega reda Skupnosti (glej zlasti zgoraj navedeno sodbo v zadevi IATA in ELFAA, točki 35 in 36). Med drugim izhaja iz člena 300(7) ES, da so sporazumi, ki jih sklene Skupnost, za institucije Skupnosti zavezujoči, zato imajo prednost pred akti sekundarne zakonodaje (glej v tem smislu sodbo z dne 10. septembra 1996 v zadevi Komisija proti Nemčiji, C-61/94, Recueil, str. I-3989, točka 52).

44 Vendar Montrealska konvencija nikakor ne določa obsega navedenih obveznosti, ki so ga predhodno nakazala vsakršna sklicevanja na pojem let, ki se sicer ne pojavi v besedilu te konvencije.

45 Poleg tega, kot pravilno navaja predložitveno sodišče, se prevozi, izvedeni drug za drugim, v skladu z Montrealsko konvencijo štejejo za „enoten prevoz“, zlasti če so bili dogovorjeni v obliki ene same pogodbe. Če se ta pojem enotnega prevoza sklicuje na več zaporednih voženj, ki jih je izbral potnik, se bolj približuje pojmu „potovanje“, kot je bil opredeljen v členu 41 te sodbe.

46 Poleg tega Montrealska konvencija ni bistvenega pomena za razlago pojma „let“ v smislu Uredbe št. 261/2004.

47 Iz točk od 32 do 41 te sodbe izhaja, da povratnega leta ni mogoče šteti za en in isti let. Zato se člena 3(1)(a) Uredbe št. 261/2004 ne bi uporabilo v situaciji povratnega leta, kot je v zadevi v glavni stvari, v kateri se potniki, ki so prvotno odleteli z letališča na ozemlju države članice, vrnejo na to letališče na letalu, ki prileti z letališča na ozemlju tretje države.

48 Takšna razlaga je prav tako podkrepljena s členom 17, druga alinea, Uredbe št. 261/2004, kot pojasnjuje tudi njena 23. uvodna izjava, v skladu s katerim zakonodajalec Skupnosti v prihodnje predvideva morebitno razširitev področja uporabe te uredbe na potnike na letih z odhodom iz tretjih držav na letališče države članice, ki jih ne opravljajo letalski prevozniki Skupnosti.

49 Če člen 3(1)(a) Uredbe št. 261/2004 ravno tako predvideva primere povratnih letov, na katerih se potniki, ki prvotno odletijo z letališča na ozemlju države članice, vkrcajo na letalo, ki odleti z letališča v tretji državi, bi se področje uporabe člena 17, druga alinea, že nanašalo na potnike, predvidene v tem členu. Zato bi bila ta določba brezsmiselna.

50 Vprašanje glede okoliščine, da je povratni let predmet ene rezervacije, ne vpliva na ugotovitev, navedno v točki 46 te sodbe.

51 V opredelitvi pojma „rezervacija“ iz člena 2(g) Uredbe št. 261/2004 ni nobenega elementa, na podlagi katerega bi lahko določili obseg področja uporabe člena 3(1)(a) Uredbe št. 261/2004. Dejstvo, da imajo potniki eno rezervacijo, ne vpliva na neodvisnost dveh letov.

52 Zato način rezervacije ni odločilni dejavnik pri določitvi obsega člena 3(1)(a) Uredbe št. 261/2004.

53 Z vidika navedenega je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti tako, da se člen 3(1)(a) Uredbe št. 261/2004 ne uporabi v primeru povratnega leta, v okviru katerega potniki, ki prvotno odletijo z letališča na ozemlju države članice, za katero veljajo določbe Pogodbe, priletijo na to letališče v okviru leta z odhodom z letališča v tretji državi. Okoliščina, da je povratni let predmet ene rezervacije, ne vpliva na razlago te določbe.

Stroški

54 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

Člen 3(1)(a) Uredbe (ES) št. 261/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. februarja 2004 o določitvi skupnih pravil glede odškodnine in pomoči potnikom v primerih zavrnitve vkrcanja, odpovedi ali velike zamude letov ter o razveljavitvi Uredbe (EGS) št. 295/91 je treba razlagati tako, da se ne uporabi v primeru povratnega leta, v okviru katerega potniki, ki prvotno odletijo z leta-

lišča na ozemlju države članice, za katero veljajo določbe Pogodbe ES, priletijo na to letališče v okviru leta z odhodom z letališča v tretji državi. Okoliščina, da je povratni let predmet ene rezervacije, ne vpliva na razlago te določbe.

Podpisi